

др Владан Ђорђевић
и др Едуард Дајч

ПЛАВА КЊИГА О СРПСКОМ ПИТАЊУ

Популарна научно-политичка драма у два чина

ДР ВЛАДАН Ђ. ЂОРЂЕВИЋ (1844-1930), рођен у Београду, лекар (спец. хирург), државник и политичар (председник кр. владе, мин. иностраних дела, мин. привреде, предс. Београдске општине...), ратник (пуковник, начелник санитета у два рата...), историчар (*Европа и Балкан*, *Европа и Румунија*, *Европа и Црна Гора*...), историчар медицине (*Историја српског војног санитета*...), књижевник (власник и уредник „Отаџбине“), романи: *Цар Душан*, *Голгофа – силазак са престола*...), драмски писац, оснивач српског Црвеног крста, Српског лекарског друштва... једна од најраскошнијих личности српске историје 19. века.

ДР ЕДУАРД А. ДАЈЧ (1948 –), лекар (спец. анест. и реан.), историчар (природних) наука, драмски писац, рођен је у Београду у коме је и све школе завршио. Дrame: *Седморица (војсковођа) проишв Тебе*, *Антигона на Колхиди*, *Плава књиџа о српском пишању* (са др Владаном Ђорђевићем), *Бела књиџа о српском пишању* (такође са Владаном), *Посианак континента и океана*, Сатирске игре *Сонетиана*, *Белерофони*... Епопеје: *Херојски хаксабиблон* (8.500 стихова), *Херојски додекабиблон* (7.500 стихова)... преводи и реконструкције: Хомерова *Одисеја* (12.500 стихова), Еврипидова *Иисиила* (1.800 стихова), Казантзакисова вежбанка... историја науке: *Еразисираи са Самоса – антички Харвеј*, *Алкмеон из Кроиона – оица научне медицине*...

др Владан ЂОРЂЕВИЋ и др Едуард ДАЈЧ

ПЛАВА КЊИГА О СРПСКОМ ПИТАЊУ
Популарна научно-политичка драма у два чина

ЛИЦА

ДР ВЛАДАН ЂОРЂЕВИЋ
ПОМОЋНИК (др Е. А. Дајч)

І ЧИН (1908 г.)

ЈОВАН ЦВИЈИЋ	БОГДАН ПОПОВИЋ
СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ	ДРАГИША ЂУРИЋ
ЖИВОЛИН ПЕРИЋ	БРАНИСЛАВ ПЕТРОНИЈЕВИЋ
МИЛИЋ РАДОВАНОВИЋ	

ІІ ЧИН (1999 г.)

ЈОВАН ЂИРИЛОВ	ПРЕДРАГ РИСТИЋ
ЉУБИША РИСТИЋ	МИЛИЋ ОД МАЧВЕ
МИЛОВАН ВИТЕЗОВИЋ	СЛОБОДАН РАКИТИЋ
НЕБОЈША ПОПОВ	МАТИЈА БЕЋКОВИЋ
ЖЕЉКО СИМИЋ	ДЕЈАН МЕДАКОВИЋ
ЈОВАН СТРИКОВИЋ	ДОБРИЦА ЂОСИЋ

УВОДНА НАПОМЕНА

Популарна научно-политичка драма *Плава књиџа о српском џиштану* има два чина и два аутора – др Владана Ђ. Ђорђевића (1844-1930) и др Едуарда А. Дајча (1948 –). Први је чин драматизација истоимене књиџе Владанове која је објављена пре равно 90 година која је његов коментар на анексију Босне и Херцеговине 1908. док је други чин Едуардов коментар на окупацију Косова и Метохије 1999. У историји ништа није ни понављање предходног али ни потпуно ново, него мање или више слично али увек са неким новим елементима. Оно што се никад не мења су карактери људи и њихово понашање у сличним историјским околностима. Књиџе, као што је ова, баш као и позоришне представе, које ће следити, не могу променити наизглед неумитан историјски ток, али могу олакшати тешку атмосферу поратних епоха. Наш је народ можда лакоми-слено долазио у сукоб са силнијим непријатељима али се увек херојски држао у трагедији. Утолико је више потребно да се ведрије гледа у будућност која можда више неће бити нужно трагична.

У Београду јуна 99

Др Едуард А. ДАЈЧ

ПРВИ ЧИН

СЦЕНА: Исћред Академије наука у Кнез Михаиловој улици др Владан и његов йомоћник, са нойесом у рукама, ишћекую великане мисли не би ли их ишћервјуисали о српском ишћану.

- ДР ВЛАДАН: Да ли Ви знате, млади човече, да је Србија земља научника и мислилаца, она их релативно више има него, на пример, Немачка и Француска. И док се међу страним научницима ретко који одликује дубином и оригиналношћу, дотле су наши научници готово сви дубоки и оригинални. Међу нашим научницима највише штрчи седам имена: Јован Цвијић, Слободан Јовановић, Живојин Перић, Милић Радовановић, Живојин Ђорђевић, Богдан Поповић и Драгиша Ђурић. Ја сам дошао на мисао да ту седморицу наших научника паралелно интервјуишемо о српском питању.
- ПОМОЋНИК: Гле, ено излази проф. Цвијић!
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, г. Цвијићу, географ светског гласа. Ви сте свесни своје величине па зато сами своја дела преводите на стране језике.
- Ј. ЦВИЈИЋ: Тако је, ја сам као велики научник признат чак и у Кини и Јапану.
- ДР ВЛАДАН: Али Ви нисте само велики географ. Ви у Србији уживате глас тако мудрог и проицљивога политичара каквог досад није било. Ја сам често слушао да се о Вама говори: “Ах, кад би тај човек био министар спољашњих послова само двадесет четири часа, Србија би процветала као Грчка за време Перикла!”
- Ј. ЦВИЈИЋ: То је прилично ласкаво за мене, али ако хоћу да будем искрен, морам рећи: Тако је!
- ДР ВЛАДАН: Ви сте о политичким питањима писали дебеле томове па сте и о српском питању написали једну крупну књигу. Ја, на жалост, нисам имао времена да прочитам ту Вашу књигу па зато вас молим да ми кажете свој најкраћи суд о српском проблему.

- Ј. ЦВИЈИЋ: Основна мана наше досадашње политике састоји се у томе што они који су њоме руководили нису имали довољно знања из географије.
- ДР ВЛАДАН: Молим Вас, господине Цвијићу, мислите ли да су ти људи водили спољну политику а нису знали куда се простиру српске земље?
- Ј. ЦВИЈИЋ: А не, они су толико знали, јер толико знају и гимназијалци. Али они нису знали неке по политику кудикамо важније ствари: њима, на пример, није била позната дубина Скадарског језера, а сем тога они нису ни појма имали о унутрашњем склопу балканских планина.
- ДР ВЛАДАН: Јесте ли Ви покушавали да са географског гледишта водите практичну политику?
- Ј. ЦВИЈИЋ: Јесам, и имао сам много успеха. Влада Љубе Стојановића није у спољашњој политици предузимала ништа док претходно мене не пита за савет. И поглавито мени та влада има да захвали што је успешно решила многа питања наше спољашње политике, на пример, питања о царинском савезу са Бугарском, питање о трговинском уговору са Аустријом и питање о обнављању дипломатских односа са Енглеском.
- ДР ВЛАДАН: Збиља, г. Цвијићу, ако сте Ви тај коме г. Стојановић има да захвали за своје велике успехе у спољашњој политици, онда Вам се мора признати да као политичар стојите над свима.
- Ј. ЦВИЈИЋ: Кад је извршена анексија, наша је влада пала у страшну заблуду: хтела је нешто да предузме а није могла, јер су јој недостајали основни појмови из географије.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте свакако помогли влади да изађе из те забуне?
- Ј. ЦВИЈИЋ: Наравна ствар, ја сам одмах написао књигу *Анексија Босне и Херцеговине и српски проблем*, и ту сам књигу снабдео једном географском картом. Чим је ту књигу прочитала, наша се влада одмах оријентисала.

ДР ВЛАДАН: Та је Ваша књиџа преведена и на француски. Какав је утисак учинила у Европи?

Ј. ЦВИЈИЋ: Какав нисам могао ни очекивати. Сам ми је Клемансо у једном приватном разговору рекао да је из моје карте, која је уз књиџу приложена научио о српском питању више него из свију осталих књиџа и новинарских чланака које је о томе читао.

ДР ВЛАДАН: Шта мислите о нашој будућој политици?

Ј. ЦВИЈИЋ: Она може имати успеха, али само под једним условом: да за наше државнике буде обавезно темељито познавање географије. Без географије нема политике!

ДР ВЛАДАН: Захваљујем г. Цвијићу.

И тек шћо Цвијић одмаче ѿјави се њ. Слободан Јовановић.

ДР ВЛАДАН: Желео бих, г. професоре, да чујем шта Ви мислите о српском питању. Сад сам баш о томе разговарао са др-ом Јованом Цвијићем.

СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Молим, шта Цвијић мисли о томе?

ДР ВЛАДАН: Он признаје да је велики и као географ и као политичар, и да се српско питање може правилно решити само помоћу географије.

СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Ах, тај се Цвијић много млати! Он се представља као некакав великан, а у ствари је сасвим обичан човек. У својој сујетној тежњи да се покаже велики и оригиналан, он чак и шешир носи друкчије него што носе обични људи. Да је обичан човек, види се по томе што као какав најобичнији ћифта купује куће за новац стечен на књиџама.

ДР ВЛАДАН: Шта Ви мислите о Цвијићу као географу?

СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Цвијић као географ није ни издалека оно за шта хоће да се представи. Сва се његова величина на томе пољу састоји у томе што је он први описао неке крајеве у које нога научника још није била крочила, а то је посао који могу радити и људи најобичнијих способности.

- ДР ВЛАДАН: Али, молим Вас, Цвијић је покушао да ствара и некакве географске теорије.
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Да, покушавао је, али без икаквог успеха.
- ДР ВЛАДАН: Па како је онда Цвијић могао стећи тако велики научни глас?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Он је веома вешт рекламер. Он, на пример, држи какво географско предавање у Бечу па одмах преко својих пријатеља пошаље извештај свим београдским листовима, како је својим дубоким и оригиналним аргументима потукао све бечке аукторитете и капацитете. У циљу што веће рекламе он је чак био протурио и глас како му је бајаги понуђена катедра географије на прашком универзитету.
- ДР ВЛАДАН: А шта Ви мислите о Цвијићу као политичару?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Да Цвијић није професор универзитета и да није успео да се рекламише као некакав научник првог реда, њега као политичара не би нико ни у шта зарезивао. Он даје савете свима радикалним владама, али ти савети вреде исто колико и савети Жике Обретковића.
- ДР ВЛАДАН: Али он је написао једну лепу књигу о анексији Босне и Херцеговине.
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Ах, и то ми је нека књига! То је обичан новинарски чланчић са неколико штурих података и са једном бедном земљописном картицом.
- ДР ВЛАДАН: Молим Вас, г. Јовановићу, допустите да Вас запитам шта Ви мислите о српском питању. Зашто Ви у току кризе нисте уопште говорили?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Као озбиљан научник, ја ни о једној ствари не говорим унапред, већ чекам да се она сврши, да бих је могао правилно констатовати, па тек онда дајем свој суд о њој.
- ДР ВЛАДАН: Али кад једну ствар констатујете јесте ли увек у стању да о њој дате одређен суд?

- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Ја ни о једној ствари не дајем потпуно одређен суд а то стога што социологија још није тачна као математика и астрономија.
- ДР ВЛАДАН: Али српско питање је прилично просто, о њему ћете извесно моћи дати мало одређенији суд.
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Савремена социологија, на којој и ја са толико успеха радим, полази од поставке да друштвеним животом управљају закони који не зависе од наше воље.
- ДР ВЛАДАН: Али какве то има везе са анексијом Босне и Херцеговине?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Наука увек иде од општег ка специјалном, па и ми морамо најпре формулисати основни принцип социологије, па тек онда прећи на анексију као једно конкретно друштвено питање.
- ДР ВЛАДАН: Дакле, шта мислите о анексији?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Ја најпре констатујем да је анексија један социјални факат, дакле нешто што се, несумњиво, већ десило у друштвеном животу.
- ДР ВЛАДАН: Па забога, госп. Јовановићу, ми сви знамо да се то догодило, али знате ли ви штогод више?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Пошто сам констатовао да је анексија факат, ја прелазим на његову експликацију и тврдим да се то догодило по неминовним законима друштвеног развитка.
- ДР ВЛАДАН: Који су ти закони?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Ниједан од тих закона још није откривен, али сам читао код свију аутора да тих закона заиста има.
- ДР ВЛАДАН: Па како решити српско питање са гледишта социологије?
- СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Да би се једно друштвено питање решило треба познавати законе друштвеног живота. Али пошто ти закони још нису сазнати решење српског питања треба одложити док социологија не постане егзактном науком као физика и хемија.

ДР ВЛАДАН: Онда, по Вашем мишљењу човечанство није требало да решава никаква практична питања док социологија не постане егзактном науком?

СЛ. ЈОВАНОВИЋ: Тако је, цела историја човечанства представља једну крупну погрешку: оно је морало прво да научи социологију а тек потом да живи!

Сл. Јовановић оде а њојави се Живојин Перић.

ДР ВЛАДАН: Србија има много научника али су мишљења о њиховој вредности много подељена. Ви сте, г. Живојине Перићу једини српски научник у чију вредност верују сви без разлике.

Ж. ПЕРИЋ: То је истина. Такви су научници и на страни ретки, заиста не могу ниједнога да се сетим.

ДР ВЛАДАН: Сад сам баш са Слободаном Јовановићем разговарао о српском питању па био бих рад чути какво је Ваше мишљење о томе.

Ж. ПЕРИЋ: Баш ме занима шта о томе мисли Слободан.

ДР ВЛАДАН: Он вели да се то питање не може решити док социологија не постане науком.

Ж. ПЕРИЋ: Ах, какве глупости! Тако нешто може казати само Слободан Јовановић.

ДР ВЛАДАН: Па Слободан се сматра као мислилац првог реда.

Ж. ПЕРИЋ: Којешта, Слободан није никакав мислилац већ само вешт компилатор. Прочитајте његове расправе па ћете се уверити да у њима нема ниједне дубље идеје – све су оне лаке и плитке.

ДР ВЛАДАН: Зар нису оне плитке пошто је социологија као наука још плитка?

Ж. ПЕРИЋ: Није плитка савремена социологија већ Слободанова глава.

ДР ВЛАДАН: Онда по Вашем, мишљењу Слободан није научник?

Ж. ПЕРИЋ: Дабогме да није. Научник не може бити онај који мисли по другим ауторима и који се колеба у сваком питању.

- ДР ВЛАДАН: Али, молим Вас, да пређемо на питање о Анексији.
- Ж. ПЕРИЋ: Оппростите господине журим у посластичарницу да деци купим тулумбе и египатске баклаве, довиђења!
- ДР ВЛАДАН: Овај измаче баш када га запитих о анексији.
- ПОМОЋНИК: Деца су му на студијама у Бечу па... Али, докторе, ето нам Милића Радовановића.
- ДР ВЛАДАН: Србија има много научника али су мишљења о њиховој вредности веома подељена. Ви сте, г. Радовановићу, једини српски научник у чију вредност верују сви без разлике.
- М. РАДОВАНОВИЋ: То је истина, и такви су научници и на страни ретки, можда, од економиста, Вагнер и Брентано у Немачкој.
- ДР ВЛАДАН: Вагнер и Брентано јесу велики али су њихова дела понекад предмет критике. Ви сте међутим већи од њих јер Ваша дела још нико није критиковао. Барем ја нисам нигде читао неку критику.
- М. РАДОВАНОВИЋ: Критике мојих дела нисте могли читати пошто ја никаквих дела и немам.
- ДР ВЛАДАН: Па откуд вера у Вашу величину?
- М. РАДОВАНОВИЋ: Та је вера дошла, по својој прилици, отуда што имам велику главу, а наш свет обично претпоставља да у великој глави лежи велика памет. Свет се у том поглед често вара, али је у овом случају потпуно у праву: моја је памет сразмерна величини моје главе.
- ДР ВЛАДАН: Па шта Ваша велика памет мисли о српском питању?
- М. РАДОВАНОВИЋ: По моме мишљењу опасност од Аустрије не лежи у политичком већ на економском пољу: то је опасност од западног капитализма који прети нашим занатима.

ДР ВЛАДАН: Али неки озбиљни научници тврде са доста поузданости да занати најпосле морају пропасти по неумољивим законима економске еволуције.

М. РАДОВАНОВИЋ: То мишљење заиста заступају неки представници економске науке, али ја налазим да је то мишљење скроз погрешно и неосновано.

ДР ВЛАДАН: Па како мислите да се занати могу одржати?

М. РАДОВАНОВИЋ: То се може постићи употребом електричне струје у мањим количинама, употребом малих електричних мотора, који на западу дају сјајне резултате.

ДР ВЛАДАН: Како ћемо, дакле, решити српско питање, заправо победити Аустрију?

М. РАДОВАНОВИЋ: Мој одговор можете претпоставити: ми ћемо Аустрију победити помоћу малих мотора.

Тек што замаче М. Радовановић њојави се Живојин Ђорђевић носећи један њовелики завежљај.

ДР ВЛАДАН: *(Радознало)*
Господине професоре да ли у Вашем научничком рукаку носите калемегданске жабе крастаче или су то можда даждевњаци из Римског бунара?

Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Погодили сте господине, у мом је рукаку грозд краставих жаба прекинутих при парењу, и један млади, тако рећи пубертетлија, даждевњак из цркве Свете Параскеве. Умало поп Јордан да га убије јер му је наводно поганио по водици, ал' ја сам га спасао у задњи час. Сада их носим у зоолошки институт да их тамо проучавам на миру.

ДР ВЛАДАН: Вас, господине Ђорђевићу сматрају за нашег највећег природњака?

Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Тако је, ја сам Панчић на квадрат.

ДР ВЛАДАН: Најславнија ствар коју сте написали је ваша расправа о рибама и раковима која је штампана у "Привредном гласнику".

Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Јесте, ја сам у тој расправи несумњиво доказао да ракови могу ићи и натрашке.

- ДР ВЛАДАН: Али за разлику од осталих наших научника Ви сте веома отмен и жовијалан те и тиме чините нашој науци велику част.
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Али управо због тога бих могао одлично свом народу послужити на дипломатском пољу, па зато сам недавно изјавио да бих за какво боље дипломатско место радо напустио професуру.
- ДР ВЛАДАН: Шта Ви мислите о Босни?
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Мислим да је то српска земља.
- ДР ВЛАДАН: А по чему судите г. професоре?
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: По босанској флори и фауни: тамо расте српски маслачак и живе српски зечеви и лисице.
- ДР ВЛАДАН: Ама шта Ви мислите о анексији Босне?
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Узроци анексије леже дубоко у можданим ћелијама Еренталовим. Да би се ти узроци могли правилно испитати, требало би додати Еренталову лобању, али сада је то немогуће јер та хуља одбија да мре. Стога вам ја о томе не могу ништа више казати.
- ДР ВЛАДАН: Па онда наша влада сада не би могла ништа предузимати?
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Ипак, ипак би могла одмах предузети једну ствар!
- ДР ВЛАДАН: Шта, молим?
- Ж. ЂОРЂЕВИЋ: Да ме пошаље у дипломатију!
- Тек ишћо ошћиде Ж. Ђорђевић ћрисићуић Боџдан Поповић, носећи ићод мишћком један дебели ићом "Ларуса", ићо свој ћрилици сћрремао се за час на Универзићейћу.*
- ДР ВЛАДАН: Шта Ви, г. Поповићу, мислите о анексији Босне и Херцеговине?
- Б. ПОПОВИЋ: Извршењем анексије Ерентал је нарушио основни естетски закон, закон хармоније: он је пореметио хармонију на Балканском полуострву.
- ДР ВЛАДАН: Како је, г. Поповићу, Ерентал то могао учинити?

- Б. ПОПОВИЋ: То се има приписати оскудици његовог естетичког образовања, нарочито његовом непознању француске књижевности.
- ДР ВЛАДАН: А шта Ви мислите како се решити може српско питање?
- Б. ПОПОВИЋ: Ја сам о томе много размишљао и могу вам са извесношћу рећи да судбина наших племена потпуно зависи од тога како ће се решити питање “Шекспир или Бекон”.
- ДР ВЛАДАН: Молим Вас, г. Поповићу, шта говорите: какве везе може имати између српског питања и Шекспирових драма?
- Б. ПОПОВИЋ: Има молим Вас итекаке још везе!
- ДР ВЛАДАН: Молим Вас, објасните ми ту везу.
- Б. ПОПОВИЋ: Та се веза састоји у овоме: уметност је најјачи фактор живота, од ње зависи судбина човечанства, па, дакле, и судбина нашег народа. Шекспир је највећи представник уметности и питање о Шекспиру јесте најважније и најсудбоносије питање њено. Пошто је судбина нашег народа везана за судбину уметности, а судбина уметности за судбину Шекспирову, јасно је као сунце да будућност нашег народа зависи од тога како ће се решити питање “Шекспир или Бекон”.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, извесно, нашли неко решење тог питања?
- Б. ПОПОВИЋ: Ја сам о том питању и раније много размишљао, али кад је анексија извршена, ја сам стао о њему размишљати још интензивније па сам га најзад скоро решио.
- ДР ВЛАДАН: Молим, у чему се састоји то решење?
- Б. ПОПОВИЋ: Тим је решењем поражен цео просвећени свет а оно се састоји у томе да је писац Шекспирових дела сам Шекспир!

Тек што оде Бољдан Поповић јојави се Драгиша Бурић.

- ДР ВЛАДАН: Шта Ви, господине, мислите о српском питању?

- Д. БУРИЋ: Ако друштво, тј колективну људску индивидуу, посматрате у даном моменту, на директном или индиректном путу историјске еволуције служећи се притом методом индукције и дедукције, онда ћете, по мом дубоком уверењу осетити да друштво није никаква физичка нити математичка тачка већ једно хетерогено тело чији се квалитети не узимајући их *per se* и посматрајући их са гледишта *causa efficientis*, стално мењају, *respective* налазе у процесу перманентне трансформације, јављајући се као парцијалне последице тоталних узрока, не стојећи ни у каквој вези са супернатуралним каузалитетом, остајући, дакле, у чисто иманентној сфери при чему као израз привредног начина производње и размене или, ако хоћете, економске продукције и сексуалне репродукције!
- ДР ВЛАДАН: *(Ошамућено љада на фошћелу)*
Авај, овај, хвала господине. Дај ми брзо чашу 'ладне воде!
- ПОМОЋНИК: Ово је било за длаку, колега. Само се одмарајте!
- Др Владан седи са штермофором на глави, а помоћник га хлади шеширом.*

ПРВИ ЧИН – НАСТАВАК

СЦЕНА: *Ишћа*

- ДР ВЛАДАН: Анексија Босне и Херцеговине покренула је све наше научнике да размишљају о српском питању и претресају га са гледишта дисциплине на којој раде. То је питање расправљано са географије, историје, филологије, права, зоологије итд... Али о том питању још није био дао своје мишљење један човек који себе сматра за највећег мислиоца на нашој планети и који је писао о свим стварима у васељени, о идеји Бога, о *Горском вијенцу*, о слободи воље, кривичној и моралној одговорности, о бескрајности света, о пра-птици и пра-слону, о спиритистичком столчићу... Тај човек је Бранислав Петронијевић,

професор философије на Универзитету, сарадник “Богословског весника” и “Полицијског гласника” и писац многочитаног и на Истоку веома распрострањеног дела *Principien der Metaphysik*, које је у издању “Хајделбершке универзитетске књижаре” штампано у “Манастирској штампарији” у Карловцима...

ПОМОЋНИК: Ено га Брана!

ДР ВЛАДАН: Ви сигурно размишљате о некој теми за какву нову расправу своју?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Јест, ја размишљам о једном од најтежих проблема своје философије. Тај ме проблем мучи годинама и никако нисам у стању да га решим ни помоћу теорије сазнања, ни помоћу метафизике.

ДР ВЛАДАН: Г. професоре, смем ли знати какав је то проблем?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: То је питање како да се ослободим кредитора, који ме стално узнемиравају у мојим филозофским рефлексјама, и који ме гоне као пси.

ДР ВЛАДАН: Заиста, г. професоре, за решење тога питања философија Вам не може ништа помоћи. Ту Вам може помоћи само каква цура са великим миразом.

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Тако је, господине, и ја сам већ дошао на ту мисао, али о томе морам размишљати, јер претходно морам решити питање да ли жена и философија могу заједно живети. Но доста о томе, шта сте управо хтели од мене?

ДР ВЛАДАН: Дошао сам да чујем мишљење о српском питању. То траже сви, јер сте Ви у народу веома позната и омиљена личност: Ваша дела чита цео народ изузимајући интелигенцију, трговце, занатлије, раднике и сељаке.

- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:*(Промешкољи се, накашље и зайоче йолако)*
Српско питање јесте само један део питања о спољашњем свету, а питање о спољашњем свету јесте најтежи проблем философије. Да би се тај проблем могао правилно решити, ја морам претходно знати да ли ја заиста постојим.
- ДР ВЛАДАН: Бог са Вама господине, зар још у то можете сумњати?! Да Ви постојите, ја не бих код Вас ни дошао. У осталом, да Ви постојите може поред мене потврдити и мој помоћник, а по закону су два сведока довољна па да се једна ствар утврди.
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Да, Ви признајете егзистенцију мога ја, али шта Ви управо разумете под мојим ја?
- ДР ВЛАДАН: Па Ваш организам, Вашу главу, Ваш труп, Ваше руке, Ваше ноге итд.
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:*(Љућийио узвикну)*
Види се, господине, да Ви немате појма из философије! Моје право ја нису ни моје ноге, ни руке, ни труп, па ни моја глава; моје право ја нису ни чисто психички садржаји моји, моје представе, моја осећања.
- ДР ВЛАДАН: Па шта је онда Ваше ја? Онда је Ваше ја нека уображена ствар.
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Да, моје се ја не да ни чути, ни видети, ни опипати.
- ДР ВЛАДАН: Па молим Вас, кажите шта је то!
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:То је формални моменат моје свести, форма моје свести која није, и та форма није свесна.
- ДР ВЛАДАН: Али ако је Ваше ја само формални моменат Ваше свести, шта су онда Ваши телесни делови, постоје ли они?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Да постоје, али само као моје представе, као садржаји моје свести. То важи и за све људе уколико су они физичка бића: сви су људи моје представе.
- ДР ВЛАДАН: Па то онда важи и за мене?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Да, и ви сте само једна моја идеја и ништа више.

- ДР ВЛАДАН: *(Плану увређено)*
Извин'те г. професоре, ја нисам идеја: ја сам грађанин ове земље, ја сам служио војску, ја плаћам порез, ја имам право гласа.
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Нису само људи садржаји моје свести, него и све друге ствари у емпиријском свету, па и небеска тела: Месец, Сунце и звезде само су моје представе и ништа више. Истина, ја мотиве за стварање тих садржаја својих добијам из невидљивог света реалних фактора, али тек ти се садржаји налазе само у мени.
- ДР ВЛАДАН: Па онда Ваше ја обухвата читав свет?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Тако је! Као год што је некада Луј Хуи рекао: ја сам држава, и ја могу узвикнути: ја сам космос!
- ДР ВЛАДАН: Али ако сте Ви творац космоса, ко је Вас створио, како је Ваше ја постало?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Моје је право ја постало је једном срећном и генијалном комбинацијом монада тј. последњих елемената једне вечне супстанције, која се као и моје право ја не да ни видети, ни чути, ни опипати, али за коју ја јамчим да постоји и која је исто онолико реална, као и моје право ја, које је један део њен.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте много писали о реалности нашега ја?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Питање о реалности ја расправљали су многи философи, али тек је мени пошло за руком да га правилно решим и да тако философију, па и целокупну људску културу тумбе окренем.
- ДР ВЛАДАН: Па Ви сте онда Аристархос, антички Коперник, философије?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Тако нешто, господине, ама овај глупи свет још није у стању да појми моју величину или ако је појми, још неће да је призна.
- ДР ВЛАДАН: А одакле сте родом, господине професоре?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Из села Совљака, крај Уба, дакле, рецимо Уба.

ДР ВЛАДАН: Е онда ће Уб у историји философије заузети место одмах поред Стагире и Кенингсберга, ако их још и не надмаши.

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Ја се надам, шта више уверен сам да ће их надмашити: и по својој ерудичији и по дубини свог мишљења ја надмашавам и Аристотела и Канта.

ДР ВЛАДАН: Али, молим Вас, да чујем Ваше мишљење о српском питању?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Пошто сам несумњиво утврдио егзистенцију свога ја, могу приступити расправљању питања о спољашњем свету које се овде појављује у конкретной форми српског проблема.

Ту се њ. Пејронијевић мало намршћи, њодиже обрву и насћави сћрожијим ѓласом.

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Основна погрешка целокупне наше садашње политике лежи у томе што сви њени политичари стоје на становишту наивног реализма, тј. узимају да је све онако као што се представља да јесте: да је сирће кисело, да је паприка љута, да је чоколада слатка, да је кинин горак итд. Међутим философски се да утврдити да су и сирће и паприка и чоколада и кинин само голи садржаји нашег субјекта, да они, дакле, немају објективне егзистенције.

ДР ВЛАДАН: Али молим Вас...

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ:Ја сам разговарао са многим политичарима нашим, са Станком Петровићем, Јаковом Чорбићем, чича Гајом Милорадовићем, са доктор Шећероским и Жиком Обретковићем и био сам запрепашћен фактом да су готово сви политички представници нашег народа наивни реалисти од главе до пете. Ја сам нашао само двојицу који мало нагињу трансценденталном реализму. Та су двојица Максим Сретеновић из Горњег Милановца и Алекса Жујовић са Космаја.

ДР ВЛАДАН: Али молим Вас, г. професоре, допустите да Вас по трећи пут запитам какво је ваше мишљење о српском питању тј. специјално о питању анексије Босне и Херцеговине?

- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Чим је искрсло то питање наша је влада одмах учинила једну ужасну и судбоносну погрешку: она је стала на гледиште наивног реализма тј. узела је да Босна и Херцеговина постоје ван нас, док, међутим, оне постоје само у нама као наше представе, као садржаји наше свести.
- ДР ВЛАДАН: Ви не одобравате г. Миловановићеву ноту?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Ни најмање! И ако доста образован човек, г. Миловановић је, на жалост, скроз-наскроз, наивни реалист.
- ДР ВЛАДАН: Ви, дакле, нисте за компензације?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Ни у ком случају! Под компензацијом наш свет разуме нешто што није ту, нешто што треба тек да се добије споља. Међутим то је скроз погрешно: компензација је једна идеја, један свесни садржај и она је ту, у нашем ја, у нашој свести.
- ДР ВЛАДАН: Ви извесно нисте ни за аутономију Босне и Херцеговине?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Дабогме да нисам! Аутономија Босне и Херцеговине значи да Босна и Херцеговина као свесни садржаји постоје ван наше свести, а то је апсурд, јер сви садржаји свести постоје само у свести.
- ДР ВЛАДАН: Па Ви, дакле, нисте за рат?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Дабоме да нисам за рат, јер се помоћу рата ни најмање не може утицати на свет апсолутнога који се налази ван нашег искуства: куршуми се увек задржавају у емпиријској области и никад нису у стању да продру у трансценденталну сферу.
- ДР ВЛАДАН: Па какво је Ваше решење српског питања?
- Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Сасвим философско. Ја сам размишљањем дошао до закључка да се сви облици енергије постепено претварају у топлоту и да ће ускоро наступити тренутак када ће целокупна енергија бити претворена у топлоту. То се зове енергија васионе и то ће бити стање апсолутног мира. У томе ћемо стању ми живети али се нећемо кретати и бићемо окамењени. Кад то стање настане, а оно ће, као што сам већ рекао, ускоро настати, нестаће свију зулума у

васељени, па ће нестати и аустријске тираније у Босни и Херцеговини.

ДР ВЛАДАН: Али то ће стање наступити независно од наше воље, ми не можемо утицати на његово настајање.

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: О можемо, господине, и то како! У Србији треба да се оснује једна нова политичка странка, која ће радити на томе и која ће се звати Странка васељенске ентропије (С.В.Е.). Ја сам већ написао програм те странке и он ће ускоро бити публикован на немачком језику, јер је то ствар светског значаја, а сем тога нашем народу импонује све што има страну етикету.

ДР ВЛАДАН: Али како Ви, г. професоре, мислите да утичете на васељенску ентропију?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Врло лако! Набавићемо машине за претварање енергије у топлоту, и целу ћемо Србију претворити у једну колосалну фабрику топлоте, коју ћемо моћи и извозити, ако буде било потребно.

ДР ВЛАДАН: А имате ли присталица за тај програм?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Имам само двојицу, али добру двојицу.

ДР ВЛАДАН: Ко су ти људи, молим Вас?

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: То је владика нишки, преосвећени господин Никанор, коме сам посветио своју расправу о Едуарду Хартману, а затим Никола Поповић – Адам, философ из Рековца, који је први признао да сам епохална појава у историји нашег сунчаног система.

ДР ВЛАДАН: Ја бих Вас молио да ми пошаљете један примерак тог програма, кад буде штампан, да га ја мало рекламишем.

Б. ПЕТРОНИЈЕВИЋ: Драге воље, господине, ја се уздам у Вашу нову српску потпору.

То рече Брана и оде а др Владан ојейи седе на фојшељу и сћави иштермофор на главу.

ЗАВЕСА

ДРУГИ ЧИН

СЦЕНА: Истѝа, само 90 година касније. Др Владан и његов помоћник, сада са ТВ-камером, ишчекују великане који ће или изаћи из зграде Академије или свечано проћи Кнез-Михаиловом улицом, не би ли их интервјуисали о српском ишћању.

ДР ВЛАДАН: Да ли знате млади човече, да је Србија земља научника и мислилаца, она их релативно више има него, на пример, Британија и Уједињене американске државе. И док се међу страним научницима ретко који одликује дубином и оригиналношћу, дотле су наши мислиоци готово сви дубоки и оригинални. Управо се сада у Академији наука одржава важан скуп о српском питању те бих желео да их први интервјуишем.

ПОМОЋНИК: Господине докторе, скуп се изгледа отегао и да не бисмо дангубили нека интервјуишемо прво доконе шетаче јер су и међу њима велике српске главе.

ДР ВЛАДАН: Одлично, млади човече, кад видиш неког од њих одмах му приђи.

ПОМОЋНИК: Господине докторе, ено Јована Ђирилова са пријатељем. Предлажем да га интервјуишете.

ДР ВЛАДАН: Да ли је то онај хитри омањи господин што руку под руку иде са неким Африканцем? Чиме се бави г. Ђирилов?

ПОМОЋНИК: Позориштем, господине докторе, позориштем.

ДР ВЛАДАН: Одлично, и ја сам се бавио позоришним радом и написао пар представа. Позови га.

Помоћник отирча и одмах се враћа са Ђириловим и црнцем.

ДР ВЛАДАН: *(Пружајући му руку)*
Част ми је што сам упознао водећу личност театра у Срба и његовог африканског пријатеља.

Ј. ЂИРИЛОВ: Господин није из Африке већ је Американац.

- ДР ВЛАДАН: Онда мора да је у роду са чича Томом из колибе. То је једини американски црнац о коме сам чуо одн. први познатији црнац после несрећног Отела.
- Ј. ЋИРИЛОВ: Невероватна случајност – ми управо разговарамо о новој поставци *Ошело* на сцени позоришта код Мањежа.
- ДР ВЛАДАН: Ја сам начуо господине да је то позориште скроз изгорело?
- Ј. ЋИРИЛОВ: Да, то је био величанствен догађај – велико финале представе *Нерону*, *џори ли Рим* мог пријатеља, славног редитеља Љубише Ристића. Ето и њега – помаља се из Калемегданског парка!
- ДР ВЛАДАН: Реците ми нешто о том новом *Ошелу*, а после ако можете и пар речи о српском питању.
- Ј. ЋИРИЛОВ: *Ошело* је управо пред вама – то је мој американски пријатељ, најбољи Отело свих времена.
- После паузе настјале услед усхићености, Ћирилов настјавља.*
- Ј. ЋИРИЛОВ: Наш ће *Ошело* бити превратнички – све ће улоге бити мушке. Дездемону ће играти један маљчик из Санкт Петербурга.
- ДР ВЛАДАН: Ви се, дакле, враћате на исходиште трагедије, у древну Јеладу – све мушкарци под маскама.
- Ј. ЋИРИЛОВ: Управо тако, сви ће глумци носити само маске, ништа више!
- ДР ВЛАДАН: Биће, дакле, што се каже “к’о од мајке роћени”. И тога је било у древној Јелади у мистеријама.
- Ј. ЋИРИЛОВ: Тако ме радује што се слажете са мном. Можете ли замислити лепши приказ од гомиле мушкараца и маљчика који страсно изговарају крилате Шекспирове реченице.
- ДР ВЛАДАН: Не морам замишљати – био сам и у Турском амаму и у јеврејској хаври, а и у мароканском куплерају. Ваш ће *Ошело* бити спој свега тога: влаге и телесина из амама, буке хахама и тешких мириса умбре и мошуса мароканског куплераја.

Ј. ЂИРИЛОВ: Ви сте докторе женијално све разумели. А шта сте још хтели да ме питате?

ДР ВЛАДАН: Шта ви мислите о српском питању?

Ј. ЂИРИЛОВ: Мој је *Отело* одговор на то питање: Србија је Дездемона, невини, леп маљчик, Отело представља необуздану североамериканску силу, а зли Јаго је пакосна Јевропа која сплеткари.

Ђирилов са црнцием настѡавља шетњу а њоред Владана ѡролази један кочојерни бркајѡи човечуљак.

ДР ВЛАДАН: Господин Љубиша Ристић, претпостављам! Управо сам са господином Ђириловим причао о Вама и српском питању.

Љ. РИСТИЋ: О чему би он могао да говори – та он нит' је редитељ нит' драмски писац.

ДР ВЛАДАН: Ја сам толике хвалоспеве о њему чуо, те сам ето био уверен да је он велики ауторитет у тој области. Зар није, ако се не варам, управо он директор једног међународног позоришног фестивала који траје дуже од владавине Краља Милана.

Љ. РИСТИЋ: Хајте, молим Вас, којешта! То је међународни скуп инвертираца. Залута ту понекад и неки прави позоришни човек и понека боља представа али то су само часни изузеци.

ДР ВЛАДАН: Али он је исто тако био изврстан директор позоришта код Мањежа – у томе се сви позоришни ауторитети слажу.

Љ. РИСТИЋ: Господине докторе, Ви сте веома лаковеран човек. Ми у Србији и немамо ауторитета у позоришној уметности откада је умро Бранислав Нушић.

ДР ВЛАДАН: Ја сам господину Нушићу испословао дипломатско наименовање за наш конзулат у Приштини. Како ствари стоје сви су изгледи да ћемо тамо опет отворити конзулат.

Љ. РИСТИЋ: Имајте ме у виду господине докторе.

Одлази Ристић, али Владану одмах ѡрилази ѓ. Милован Вићезовић и зајодева разговор.

- М. ВИТЕЗОВИЋ: Господине докторе, управо сам чуо да сте господину Ристићу обећали конзулско намештење у Приштини. То може бити кобно за српске интересе на југу.
- ДР ВЛАДАН: Ја господину Ристићу нисам ништа обећао – он се сам препоручио и то ћу имати у виду када Краљ буде постављао нову владу.
- М. ВИТЕЗОВИЋ: Како владу може постављати Краљ када ми имамо републикански облик владавине. Имамо председника Савезне републике, па председника безвезне републике, па чак на истоку множитани лист “Република” чији је главни и одговорни уредник господин Небојша Попов! То су све непобитни докази да је у Србији републикански систем владавине.
- ДР ВЛАДАН: Господине Витезовићу, не морам макар Вас, тако врсног познаваоца српске историје, подсећати да је и Петар Мркоњић био у егзилу пролећа 1903, али је већ лети, тачније 21. септембра поставио нову владу са господином Савом Грујићем на челу.
- М. ВИТЕЗОВИЋ: Господине докторе, Ви канда заборависте владу којој је председник био господин Авакумовић а коју су сами завереници поставили, а краљ Петар у 15. јуна само потврдио, или тачније поново утврдио пошто ми је она поднела оставку.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, господине Витезовићу, историк првога ранга иако сте у позним годинама студирали драматургију на великој школи. Ипак детаљ понекад замагљује слику целине. Нису важни завереници и династички преврати јер они не мењају народну душу већ чињеница да ми данас у Србији имамо скроз-наскроз монархистичку средину. Имамо напредњачку странку народне обнове на челу са народним трибуном верним краљевском дому, имамо краљевско веће и савет на челу са господином Драгомиром Ацевићем који тако лепо црта краљевске грбове, да је права штета да земља која има таквог цртача не буде монархија. Имамо опет нашег белог орла коме само круна фали.

Имамо опет наше радикале и социјалисте који су против краља, имамо монархични облик владавине по свему, осим по имену. Дакле, господине Витезовићу, ствари само треба назвати правим именом и ето Краљевине Србије по трећи пут међу Србима.

М. ВИТЕЗОВИЋ: Ако ствари стоје већ тако, шапните његовом величанству у егзилу да мене постави за конзула у Приштини.

ДР ВЛАДАН: А шта ћемо са господином Ристићем? Он има тако храбре бркове и лепе изгледе за дипломатичну каријеру.

М. ВИТЕЗОВИЋ: Њега нипошто у дипломатију, он је веома субверзиван анархиста, прави шездесетосмаш.

ДР ВЛАДАН: Заборавих да Вас упитам, шта мислите о српском питању?

М. ВИТЕЗОВИЋ: Господине докторе, српско ће се питање једноставно разрешити када ме његово величанство постави за конзула у Приштини.

М. Витезовић полако одлази и нагло се појављује господин Небојша Појов носећи под мишком свежањ часописа "Република".

ДР ВЛАДАН: Господине професоре, желео бих Вас интервјуисати о српском питању.

М. ПОПОВ: Реците ми, господине докторе, шта је то господин Витезовић говорио о шездесетосмашима а ја ћу Вам после натенане објаснити све у вези српског питања.

ДР ВЛАДАН: Ништа нарочито није рекао – само то да су субверзиван и анархистички елемент који се увукао у све поре међународног живота и да су све организације под његовим упливом као ономад под слободним зидарима.

М. ПОПОВ: То је невероватна глупост – ја сам ето апостол шездесетосмаштва и морам као Хамал да носим ово бреме "Република" и као телал да га продајем.

- ДР ВЛАДАН: И ја сам имао сличне проблеме са “Отаџбином”. Све је то господине професоре због несавесних пренумераната.
- М. ПОПОВ: Ви, дакле, разумете моје невоље. Како то да ја који сам оптужен за покретање шездесетосмашке револуције да будем тако без динара за свој лист.
- ДР ВЛАДАН: То је стога што сте Ви, господине професоре, непоправљив идеалист – верујете, као Сократ, да спознаја истине узрокује добробит човека и народа.
- М. ПОПОВ: Нисам ја баш толика будала, ја радим оно што ми се допада и не бренујем никога.
- ДР ВЛАДАН: Ваша неустрашивост је посебно дошла до изражаја у току недавно завршеног “тримесечног рата”. Ваша “Република” се храбро ухватила у коштац са најделикатнијим и најопаснијим темама – реформом велике школе, гајењем акваријумских рибица и даждевњака, и етикетама флаша минералних вода. Нисте се бавили неким маргиналним громопуцателним темама као што су даноноћна бомбардовања, рушење земље, погибије људи и слични.
- М. ПОПОВ: Тако је, увек се треба усредсредити на суштину проблема – то је мој принцип.
- ДР ВЛАДАН: Да ли бисте били љубазни да ми кажете штогод о српском питању, господине професоре?
- М. ПОПОВ: Са задовољством, господине докторе. Пре свега морам напоменути да је моје мишљење веома блиско мишљењу мог цењеног колеге професора Слободана Јовановића, данас ја као озбиљан научник ни о једној ствари не говорим унапред већ чекам да се она сврши, да би је могао правилно констатовати, па тек онда дајем свој суд о њој.
- ДР ВЛАДАН: А када једну ствар констатујете, јесте ли увек у стању да о њој дате свој суд?
- М. ПОПОВ: Ја ни о једној ствари не дајем потпуно одређен суд, а то стога што социологија још није тачна као математика и астрономија.

- ДР ВЛАДАН: Али, српско питање је прилично просто, о њему ћете извесно моћи дати мало одређенији суд.
- М. ПОПОВ: Савремена социологија, на којој и ја са толико успеха радим, полази од претпоставке да друштвеним животом управљају закони који не зависе од наше воље.
- ДР ВЛАДАН: Али, господине професоре, какве везе има та поставка са окупацијом Косова и Метохије?
- М. ПОПОВ: Наука увек иде од општег ка специјалном, па и ми морамо најпре формулисати основни принцип социологије, па тек онда прећи на окупацију као једно конкретно друштвено питање.
- ДР ВЛАДАН: Дакле, шта мислите о окупацији?
- М. ПОПОВ: Ја најпре констатујем да је окупација факат, дакле нешто што се већ десило у друштвеном животу.
- ДР ВЛАДАН: Али забога, господине професоре, ово ме невероватно подсећа на један интервју од пре деведесет и пет година са г. професором Сл. Јовановићем. Ми сви знамо да се то догодило, али знате ли Ви штогод више?
- М. ПОПОВ: Наравно да Вас подсећа пошто је мени добро позната социолошка метода Слободана Јовановића – ја сам ауторитет по том питању. Дакле, пошто сам констатовао да је окупација факат, ја прелазим на његову експликацију, те тврдим да се то догодило по неминовним законима друштвеног развитка.
- ДР ВЛАДАН: Који су то закони?
- М. ПОПОВ: Ниједан од тих закона није још откривен, али ја сам читао код свих аутора да тих закона заиста има.
- ДР ВЛАДАН: Па како онда решити српско питање са гледишта социологије?
- М. ПОПОВ: Да би се једно друштвено питање могло правилно решити, требало би познавати законе друштвеног живота. А пошто закони друштвеног живота још нису сазнати, решење српског питања треба одложити дотле док социологија не постане егзактном науком као што су, на пример, физика и хемија.

- ДР ВЛАДАН: Онда, по Вашем мишљењу, човечанство није требало да решава никаква практична питања док социологија не постане егзактном науком?
- М. ПОПОВ: У принципу је тако, али решење се може убрзати ако се повећа број пренумераната “Републике”.
- ДР ВЛАДАН: Који би број био довољан за озбиљније убрзање решења српског проблема?
- М. ПОПОВ: Милион пренумераната било би довољно, али ја бих се задовољио са две хиљаде.
- ДР ВЛАДАН: Велики су људи увек задовољни малим – то је она Ваша дијалектика, претпостављам.
- М. ПОПОВ: Да, јесте. Опростите, морам продати још десетак бројева до редакцијског састанка у 14 h. Довиђења!
- ДР ВЛАДАН: До виђења господине професоре!
- Др Владану ирилази један младић, елегантан човек у оделу са сиво шонове сиве боје и представља му се.*
- Ж. СИМИЋ: Ваша екселенцијо, господине председниче краљевске владе, дозволите ми да Вам се представим. Ја сам доктор Жељко Симић, министар културе у Влади господина Марјановића.
- ДР ВЛАДАН: Нисам ја више екселенција него Ви, ја сам, господине министре, био председник Краљевске владе и министар спољних дела пре сто година, председник београдске општине пре сто десет година, начелник ратног санитета пре више од сто двадесет година а младић као Ви, пре сто тридесет година. То су, господине министре, већ доста бајата звања.
- Ж. СИМИЋ: Свеједно, Ви сте за мене његова екселенција председник Краљевске владе и био бих веома срећан када бисте ме и у Вашој влади задржали у истом ресору.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте тако учтив, васпитан и елегантан млад министар да заслужујете да Вам се Министарство културе додели ретроградно са првим даном мог председниковања.

- Ж. СИМИЋ: Женидба његовог величанства краља Александра Обреновића и није, дакле, угрозила моје министровање.
- ДР ВЛАДАН: Уверавам Вас да господин Алекса Јовановић неће имати ништа против тога.
- Ж. СИМИЋ: Ни династичка промена неће, надам се, утицати на мој ресор?
- ДР ВЛАДАН: Ништа Вас, младићу, ништа, понављам, неће померити са Вашег министарског места!
- Ж. СИМИЋ: Ни предстојећа промена династије, одн. прелаз из изворне монархије у наследну, неће ми, дакле, наудити?
- ДР ВЛАДАН: Нико Вама наудити неће, бићете министар културе са најдужим стажем – већ је дужи од једног века а прелазите са њим и у наредни миленијум!
- Ж. СИМИЋ: Најсрдачније захваљујем, господине председниче краљевске владе. Пренесите изразе моје најдубље поданичке оданости нашем суверену.
- ДР ВЛАДАН: Свакако, господине министре, довићења.

Владану хитро прилази Јован Сјриковић и проговара нарочитим гласом.

- Ј. СТРИКОВИЋ: “Ко на брду ак’ и мало седи више, види нег’ онај под брдом”. Благо оном ко довјека влада, имао се рашта и родити!
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, драги колега, присуствовали скупу у Академији о српском питању?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Не само присуствовао, јер присутни су били и домари и чистачице, већ учествовао, и то, могу са поносом истакнути, веома успешно!
- ДР ВЛАДАН: Одржали сте, дакле, беседу у којој сте потукли све стране ауторитете и дигли на ноге патриотични део академика.
- Ј. СТРИКОВИЋ: Отприлике тако. Покушао сам да допрем до говорнице али ме је непатриотични део академика спречио, говорећи да нисам на листи говорника – као да је нека листа од судбине српства.

- ДР ВЛАДАН: Ви сте ипак непоколебљиви борац за научну истину и уметничке слободе, јунак без мане и страха, та нисте ваљда устукнули пред неколицином немоћних дедица? Ваљда сте успели да нешто прозборите?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Богами, јесам, опсовао сам турску матер оном ондулираном гинекологу, одолевао сам јуначки још цела три минута а онда су ме домари и кафе-куварице изнели из сале.
- ДР ВЛАДАН: Лепо је чути мишљење једног неустрашивог Србина који је кадар “на тешком месту постојати” шта мисли о окупацији Косова и Метохије, и о решењу српског питања у целини?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Косово и Метохија су у српској души, те се окупирати не могу докле год српска душа постоји.
- ДР ВЛАДАН: Али колега, стара Србија и Маћедонија су преплављене страним трупама: француским легионарима, талијанским берсаљерима и карабињерима, прајским драгонима и уланима, енглеским инвертирцима и гуркама, да не помињемо американке маринце и на условну слободу пуштене робијаше?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Није то ништа, ми тамо зато имамо наше монахе и монахиње и епископа рашко-призренског Артемија, који ће им докати.
- ДР ВЛАДАН: Како то мислите, колега?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Монаси ће лупати клепетушама и звонима, монахиње ће се молити, а делегација Удружења књижевника Србије сваког октобра шаље егзорцистичку мисију под вођством великог српског поете П.Б. Ције који ће ходећи водом Бистрицом отерати зло. Епископ Хризантемије Артемије ће се напокон, ако све ово не успе, попети на шамлицу и бацити анатему на ту страну багру речима “Сус бре пушт!”, што на српском значи “умукните пећери!”
- ДР ВЛАДАН: Али шта ћемо са свим оним арнаутским качацима и балистима, талибанима и муцахединима, бугарским јункерима и комитацијама?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Њих ћемо посиати на Формозу па нека се китајци баве са њима.

- ДР ВЛАДАН: Али ако одбију да оду на Формозу?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Неће одбити када им др Тупурковски дадне талире, авионске карте и печалбарске дозволе за рад на пиринчаним и дуванским пољима.
- ДР ВЛАДАН: Ако они ипак одбију да буду тутуноберачите?
- Ј. СТРИКОВИЋ: Ондак ћемо ми позвати козачке атамане са Волге и Дњепра, самоједе, чукче и тунгузе, кинеске црвене гардисте, Далај и Панчам-ламу, епирске евзоне и клефте са Олимпа, агафе – ждралове и црногорце – соколове, Кастрове бераче шећерне трске са мачетама, мексиканске вакеросе и аргентинске гаучосе, апаче, команче и команчеросе, зулу ратнике и пигмејске стрелце, пријатељске бедуине, индијске јогије и јапанске каратисте и икебанисте. А све ће њих предводити руски патријарх носећи у једној руци олаисану копију црне Казанске Богородице а у другој леви кажипрст Светог Онанија рукоблудивог.
- ДР ВЛАДАН: Убедили сте ме колега, нашим непријатељима збиља нигде нема спаса.
- Ј. Стриковић одлази ђордо уздигнуће главе али се наједном појављује Предраг Ристић у кућаћим гаћама са великим дрвеним крстом око вратица.*
- ДР ВЛАДАН: Напокон да видим право Србина и градитеља више од хиљаду православних храмова широм познате екумене. Моје поштовање, господине докторе.
- П. РИСТИЋ: Видели би Ви мене и раније да се нисам крио иза оне фотеље на улазу у зграду академије.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, дакле, као мудар и опрезан Србин помно слушкивали шта други говоре и тек сте онда обелоданили Ваше мишљење?
- П. РИСТИЋ: Дабоме! Сачекао сам да се будалетине налупетају и онда сам се, као Свети дух, појавио и објавио добру вест – не зову ме забадава “Пеђа Хисус”.
- ДР ВЛАДАН: “Пеђа Исус”, хтели сте рећи?

- П. РИСТИЋ: *(Љушћићо)*
Па Исус, наравно, оно “хи” је због кијавице што се шетам го од Аде Циганлије до Кнез Михаилове.
- ДР ВЛАДАН: Ви сте, вероватно пливали Савом, Пливом, Уном и Врбасом обилазећи цркве које сте подигли?
- П. РИСТИЋ: Баш тако, данас сам обишао 66 цркава, 22 капеле и три крстионице.
- ДР ВЛАДАН: Да ли сте у пливачком ходочашћу обишли и она два самачка пирга на Дорћолу што сте подигли док Вас светлост православља није обасјала?
- П. РИСТИЋ: Не, на њих сам бацио анатему кад ми се на Таборској гори указала светлост.
- ДР ВЛАДАН: Пошто сте пажљиво слушали великане српске мисли које сам до сада интервјуисао, да ли Вам то даје неке наде у скоро решење српског питања?
- П. РИСТИЋ: Ма какви великани, молим Вас! Све су то ситне шићарције који се богате на грбачи српског народа. Ето онај Ваш колега Стриковић – све што је урадио за српство је што је поставио фирму на своју болницу и именовао је по српском светитељу. Он је најгори лекар међу писцима и најлошији писац међу лекарима. Он пречицом шаље своје пацијенте до Св. Саве! Ја сам једном био тамо и једва извукох живу главу! Да ми није баба Мата кришом давала глогов чај, начисто бих заковрнуо!
- ДР ВЛАДАН: А шта мислите о осталим великанима?
- П. РИСТИЋ: Овај Стриковић је ипак лекар и поштена глуперда, али ко су они пре њега: два шездесетосмаша, два инвертирца и један имитатор Вука Караџића. О њима не желим да трошим речи!
- ДР ВЛАДАН: Али, господин Попов је читавих пет минута говорио на другом Дневнику немачке телевизије – толико времена су добили пре њега једино дебели Кол и онај пољски раденик кога су изгласали за Папу!
- П. РИСТИЋ: Забунили су се Немци видевши га онако дебелог и заменили за Кола.

- ДР ВЛАДАН: Али он није причао на немачком!
- П. РИСТИЋ: Свеједно, то ионако нико не слуша.
- ДР ВЛАДАН: Ипак, господин Попов је главни и одговорни уредник најугледнијег часописа у југоисточној Европи и Блиском истоку.
- П. РИСТИЋ: Ту “Републику” нико не чита, већ се силом утрапљује збуњеним пролазницима, они исти што продају магичне крпе и значке.
- ДР ВЛАДАН: Реците ми, шта бисте Ви урадили за решење српског проблема?
- П. РИСТИЋ: Ја целог живота радим на томе дижући српске цркве по српској васељени, дакле, ја сам тај проблем решио!
- ДР ВЛАДАН: Онда се тиме не морамо више бавити?
- П. РИСТИЋ: Не баш, када бих подигао још хиљаду цркава проблем би био решен, а и краљ Милутин би позеленео од једа.
- П. Ристић онако у џаћама ојрча даље, а у њом часу њојави се из зграда Академије у џалабеји са лажном камилавком на џлави и њри сребром оковане иконе на џрудима, Милић од Мачве бесно машући оџромном окованом мочуџом.*
- М. ОД МАЧВЕ: Ма само да ми је да опаучим оног лажног Исуса те би решио “српски проблем”!
- ДР ВЛАДАН: Та није ваљда господин Пеђа “српски проблем”!
- М. ОД МАЧВЕ: Него шта! Тај салонски антикомуниста је постао Србин онако напречац, а пре тога је био пливач и адаџија. Док сам ја Срб од када су Сораби из Етрурије и Гондване дошли на Балканско полуострво! Кувам српски пасуљ и српска јела, у својој звездарској кули и дружим се са Белим Анђелом – од мене већег Србина нема!
- ДР ВЛАДАН: Зар није пасуљ јело американских домородаца и тек га је Колумбо донео у Јевропу?

- М. ОД МАЧВЕ: Ма какав Колумбо, ђеновски чивутин и хиошки гусар! Пасуљ су Срби донели из Лемурије још ономад док се континенти нису раздвојили јер они не умеју да пливају.
- ДР ВЛАДАН: Али ето наш Пеђа је пливач.
- М. ОД МАЧВЕ: Ма плива он само у мирним водама мочвара и бара са локвањима!
- ДР ВЛАДАН: Мене више занима ваше мишљење, као Србина, сликара, мислиоца и академика Републике Српске Крајине, о српском проблему.
- М. ОД МАЧВЕ: Српски проблем не постоји – он је само проблем у главама непријатеља српства!
- ДР ВЛАДАН: Дакле, по вашем мишљењу ни окупација Старе Србије и Маћедоније није постојећа?
- М. ОД МАЧВЕ: Свакако, она је само привид јер српски је проблем духовне природе, а дух се не може окупирати!
- ДР ВЛАДАН: Нешто је слично рекао и доктор Јован Стриковић.
- М. ОД МАЧВЕ: Та је битанга од мене то чула и сад ми краде женијалну идеју! То сам му ја ономад уз пасуљ, купус и кисело вино беседио кад је био код мене на Свеца. Ја на славу позовем у свој “шато” вићеније Сорабе и појим пред њима крилате речи о Сорбадији и њеној некадашњој слави. После они прошетају мојим шатоом и срећни оду својим убогим избама и од те духовне хране живе до моје наредне славе.
- ДР ВЛАДАН: Ваш “шато” је, како чујем, неко чудо над чудима попут Семирамидиних вртова и Кеопсове пирамиде? Подигли сте га у државном парку, искористили државну шуму поред звездарнице?
- М. ОД МАЧВЕ: Тако је, и за накнаду сам обећао да ћу сопствене слике држати у сопственом шатоу – то је мој поклон српском народу.
- ДР ВЛАДАН: За народ је свака жртва мала?

М. ОД МАЧВЕ: Моја великодушност не познаје границе – све што чиним, чиним за моје Сорабе од Тунгузије до Лемури, свуда где се простиру плодне сорабске пољане!

Поносио се пошљајући маестро Милић одлази баш у часу када се из излаза поља збуњени Слободан Ракић.

ДР ВЛАДАН: Господине песниче, рад сам знати шта ви као водећи српски поета мислите о српском питању.

СЛ. РАКИТИЋ: Као поета ја не мислим већ стварам.

ДР ВЛАДАН: Онда боље да вас питам овако: шта ви као председник моћне саборне-скупштинске-парламентарне странке “Дума” која је у већини једино кад одете у место “где и цар иде пешке”, шта ви дакле као вођа Странке српске савести мислите о српском проблему?

СЛ. РАКИТИЋ: Ја о њему не мислим – ја га осећам, патим, болујем!

ДР ВЛАДАН: Та се болест и патња јасно уочава на вашем лицу које заиста одаје утисак аустралијске мерино овце на великој нужди која пати од тврде столице.

СЛ. РАКИТИЋ: Поетски речено докторе, ви имате дара песничкога.

ДР ВЛАДАН: Ето, тако, помало, понешто и ја песничкога танахног умећа имам. Дакле, где стадосмо? Ах, да – ваш бол, да ли је то решење српског проблема?

СЛ. РАКИТИЋ: Јесте то је решење: Христос се патио и умро за спас човеков а ја то радим исто за спас Србинов!

ДР ВЛАДАН: Дакле и живот ћете дати на олтар отаџбине?

СЛ. РАКИТИЋ: Свакако, пошто ми је митрополит Антилопије Амфилохије обећао да ће радити на мом Васкрсу.

ДР ВЛАДАН: Ви ћете после Христоса бити први који је васкрсао, благо вама!

То рече др Владан и прекрсти се, кад наједном ето Мајице!

- М. БЕЋКОВИЋ: Шта вам све наприча онај лажни месија! Откако је он на челу Удружења књижевника Србије лепа беседа је замењена монотоним скандирањем а поезија постаде убиствена као шпанска гарота. Некада су тамо одлазиле лепе девојке а сада само одвратне бабетине бркатије од Прдише Прстића.
- ДР ВЛАДАН: Није баш тако господине, још увек тамо одлази отмен докон свет да упија нектар српства који му дарују велике поете.
- М. БЕЋКОВИЋ: У нас и нема отменог, доконог света све сама фукара ил' сецикесе. То бар ја знам!
- ДР ВЛАДАН: Па коме се то ви онда обраћате тако сјајним беседама које држите по пропланцима Проклетија или песмама које читате по ватрогасним домовима и земљорадничким задругама?
- М. БЕЋКОВИЋ: Обраћам се митском Србину, оном који је некад постојао и оном који ће ускоро настати. Не обраћам се ваљда оној поданичкој раји која се окупи на ливади не би ли их камера овековечила као Србе. Ја презирем те љигавце, ја их се гнушам, фуј!
- ДР ВЛАДАН: Ја сам ето, стекнуо утисак да вас публикум поштује и воли.
- М. БЕЋКОВИЋ: Далеко од тога! Они ме мрзе и завиде ми али су немоћни па немају куд.
- ДР ВЛАДАН: Занима ме ваше мишљење о српском питању?
- М. БЕЋКОВИЋ: Српско ће се питање тек поставити – ово сада није ни приближно српско питање!
- ДР ВЛАДАН: А шта је то онда? Нешто засигурно јесте, није ваљда да нам се то само привиђа?

- М. БЕЋКОВИЋ: Баш тако – само нам се привиђа. То је само сан, ноћна мора од тешке хране којом смо товљени у комунизму. Када сваримо ту храну и када се, уз помоћ пургатива, олакшамо, нестаће и ти сни, и те море и пробудићемо се. Тек ћемо тада видети како изгледа свет око нас и тек ћемо тада поставити пред Јевропу српско питање.
- ДР ВЛАДАН: Ваша поезија је, дакле, тај пургатив који ће донети олакшање и одагнати ноћне море српском народу?
- М. БЕЋКОВИЋ: Дивно речено, олимпијски звуци – мора да је истина! Сваки мој стихуљчић је пилулица пургатива за српску добру столицу!
- ДР ВЛАДАН: Или тачније анални супозиторијум, поетски чепић за олакшање, карминатив против надимања.
- М. БЕЋКОВИЋ: Та ви сте, докторе, песник, нема шта.
- Р Владан: То ми је и др Китић рекао.
- М. БЕЋКОВИЋ: Маните се др Китића, почећу опет да кијам – алергичан сам на њега као на пролећни полен. Да ли бисте желели да чујете једну прелепу руску песму?
- ДР ВЛАДАН: Са задовољством. Сачекајте само мало да очистим уво да бих је боље чуо.

Др Владан узме марамицу зачећи уво да би се сјасао беде.

- М. БЕЋКОВИЋ: *(Накашљава се и измени боју љаса)*
Песма се зове *Нема сјрује – нема воде* од Едуарда Александровича – Стрељникова.

Нема струје, нема воде,
Побићемо све изроде
И жеђ нашу угасити
Издајничке крвце пити!

Нема струје, нема воде,
Прождраћемо све изроде
Што нам свету земљу руше –
Прождраћемо им и душе!
Нема струје, нема воде,

Стрељаћемо све изроде
Што нам народ мраком воде
Па нек' се нови, бољи роде.

Нема струје, нема воде,
Али зато дух слободе,
Али зато сунце славе,
Обасјава наше главе!

Др Владан и његов помоћник ајлаудирају као и пролазници који су се почели окућљати када је М. Бећковић почео декламоваћи песму Сирељникова. Чим је завршио Мајија ошменим корацима највишу сцену у шренујку када се на њој јојавио Дејан Медаковић.

ДР ВЛАДАН: Господине председниче Српске краљевске академије, жеља ми је да чујем шта ви, прва учена глава међу Србима, мислите о српском питању?

Д. Медаковић наменио косу, највише усне, осмехну се сипидљиво али ведро, погледа продорно али и благо у др Владана и зајоче.

Д. МЕДАКОВИЋ: Моја је породица последња три века била веома укључена у решавање српског питања...

ДР ВЛАДАН: Опростите што вас прекидам. Мало пре је Милић од Мачве доказивао да је његова породица задњих 13.000 година укључена у решавање српског питања. Три века су, према њему, прекратак период да српска породица добије чак летимичан увид у тај сложени проблем.

Д. МЕДАКОВИЋ: Ма хајте молим вас, то чак није ни духовито што ме и не чуди када дотични није чак ни академик Вировићана, јеврејске аутономне републике на реци Усури, ни сенатор Канмикије или Тунгузије, а камоли академик или сенатор Републике Српске. Његови нису имали ни крајпуташе док су моји имали стећке са глагољичним натписима – то је она словенска грана Медаковића, док је она романска имала камене саркофаге са латинским карактерима. Ја о томе, иначе, нити пишем, нити говорим јер то није у оквиру српске већ римске историје а, пошто смо породично патриотични, српску историју разматрамо само у оквиру наше породице већ последња три века односно у оквиру

породичне историје разматрамо српску историју. Дакле онај делић који је безначајан за нашу фамилију али толико значајан за српство.

ДР ВЛАДАН: Ваша се, дакле, породица српства ради одрекла већег дела породичне историје и тако даровала историји Срба најлепши драгуљ к'о што је Индија била најлепши драгуљ у Ђердану краљице Викторије.

Д. МЕДАКОВИЋ: То сте лепо рекли господине докторе, да нисте академик већ сто тридесет година сада бих вас уврстио у редовни састав.

ДР ВЛАДАН: Благодарим господине председниче. Искрено да вам кажем од свих председника досадашњих дакле од Друштва српске словесности, преко Српског ученог друштва, те Српске краљевске академије до Српске академије наука, а потом и уметности, дакле од свих тих председника највише сам се дивио Светомиру Николајевићу и вама. За њега ме везује лично пријатељство и, верујте ми, сваког 29. маја срце ми увек затрепери – тада су погинули српски цар Византије Константин Хуу Палеолог – Драгаш, српски краљ Александар Обреновић њ, и српски кнез Михаило Обреновић њњ, али још више од тога уплашим се за судбину мог пријатеља Светомира који је био на Аписовој листи, али Богу хвала, тада беше посланик у Атинама, где је довршавао моје започето дело, и то му спасе живот. И само је разлог што га стављам у исти ранг са вама јер ви сте заиста без поређења највећи ауторитет и најученији Србин свих епоха.

Д. МЕДАКОВИЋ: Ах, како сте то дивно рекли, предложио бих вас за председника Академије да нисам на том месту. Какво звање да вам доделим?

ДР ВЛАДАН: Тешко је наћи звање које нисам имао: био сам оснивач Црвеног крста, начелник Комитета у три рата, председник београдске општине и оснивач Новог Гробља, посланик на порти у Атинама, председник владе и министар иностраних дела, а Бога ми, и министар у апсу. Једино нисам био ре-

гент или патријарх, те пошто сам у годинама када је тешко мењати навике, напунио сам већ сто педесет пету, не бих се прихватао ззезла и панагије патријарха већ бих радије био регент Петру ууу Мркоњићу јер гризе ме савест што сам пониззавао његовог чукундеду још у временима херцегованског устанка.

Д. МЕДАКОВИЋ: Регент Владан Ђорђевић, у реду сложили смо се али други по рангу јер ћу први регент бити ја, знате, због континуитета историчног. А кога, молићу лепо, предлагете за трећег регента?

ДР ВЛАДАН: Имам женијалну идеју да на то место поставимо Јована Ристића – њему ће то тешко пасти, ал' неће имати куражи да одбије.

Д. МЕДАКОВИЋ: Одлично, слажем се, браво! Дакле намесништво краљевско сачињаваће Дејан Медаковић, Владан Ђорђевић, Јован Ристић! Блазнавац ће позеленети од једа.

ДР ВЛАДАН: То је, вероватно и ваше решење српског питања, ми постајемо краљевски намесници и ствари се одвијају отмено по себи.

Д. МЕДАКОВИЋ: Тако је. А сада ме извините, морам отићи на “Коларац” где приређују скуп на коме ће говорити о мени и мојој финоћи. Довиђења!

ДР ВЛАДАН: Довиђења господине први намесниче!

Чим је Медаковић одмакао примиче се Добрица Ђосић.

Д. ЂОСИЋ: Каква намесништва, какви бакрачи! Нема он никакву власт – та ја сам био краљ, пардон, председник Републике и бејаш потпуно немоћан. Фактичка власт има ирационалне корене у народној митској души и само она влада – то сам ја бар искусио.

ДР ВЛАДАН: Ма хајте молим вас, каква митска душа, трице и кучине. И јас сам био председник владе када су Србијом владала не један већ два краља – номинално краљ Александар Обреновић њ, а фактички краљ Милан Обреновић њи као командант активне

војске. А ето, народ, односно онај лицемер Слободан Јовановић назва то доба владановштином! Тако ће се и доба вашег председниковања назвати Ђосовштином иако сте ви били знатно даље од власти него ја скоро сто година пре вас. Влада увек командант активне војске и шлус! Све остало је чиста парада.

Д. ЂОСИЋ: Није сила победила мене већ је митска народна душа била наклоњенија сили него мени, иако је ја кроз познајем, сваку њену пору сам проучио к'о сопствени длан!

ДР ВЛАДАН: Није шија него врат! Сила Бога не моли – не каже се залуд! Сила је, к'о што рекох команда над активном војском и то мора да слуша свако без обзира како га именовали народ или митска народна душа.

Д ЂОСИЋ: А шта оно малочас говористе са господином председником Дејаном Медаковићем о намесништву?

ДР ВЛАДАН: А, ништа – само смо се шалили да нам прође ово спарно летње поподне.

Д. ЂОСИЋ: Мени ето није до шале, ја тугујем над судбином свог народа. Одох кући да одтугујем за данас, довиђења!

ДР ВЛАДАН: Довиђења!

Ђосић оде а Владан се по челу луйи.

ДР ВЛАДАН: Заборавих да га питам за решење српског питања. Свеједно, наврати ћу опет за једно деведесет година и опет их интервјуисати. Одох ја у Бијариц!

ЗАВЕСА